



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

4. De cantu & monotonia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

rudinario egrotos magis, quam ad grandiores orationes sunt idonei; & quam occurunt nonnunquam tempora, & auditores, apud quos ipsi sunt valde apti, vt apud Ateopagitas, qui res simplici oratione narrati, nullis vero motibus exaggerari, incendive iuebant.

In hoc genere magna, & ætatis, & personarum, & rei ad dicendum propositæ habenda est ratio: quadam enim sunt, quæ gestum nullum ferunt, sed quod simplicius dicuntur, eò plus habent ad persuadendum roboris: Contrà, gestus si quid artis oleat, de fide, & autoritate dicentis nonnihil detrahit.

Alia tempora de industria promunt eloquentiam; alia celant; & eius percillidè declinant opinionem, omnia rerum momenta prudentissimo præsertim oratori sunt expendenda, & vt styli, sic actionis quoque adhibenda est varietas.

De Cantu, & monotonia.

CAPVT. IV.

Sed nos errata, quæ in actione contingere solent, plenius agnoscamus. Ominino, vt sea tota in pronuntiationem, & gestum diuiditur; ita vocis, & corporis vitia sigillatim expendenda sunt.

Quo in genere primùm est, & familiarissimum cantus, quod inutilius sit, an fœdus dubitare se dicit Fabius: appellatur istud à nonnullis Caricum vitium, & xaxixxmobn, quod Cares, vt lamentabili cantilena supra ceteros delectati, locum proverbio dedere: ita etiam febiles Rhetores habuerunt, quos pene cantasse in epilogis testatur Marcus Tullius, & Fabius Quintilianus: Si quis autem querat, quid sit cantus, dixerim esse clamorant quandam, & subsultantem vno ferme tenore veniam.

Primùm igitur animaduertas in cantoribus *monotoniam*, hoc est vocem etiam in cantu, vnius semper tenoris, similem tabulis, quas *monotoniam* appellant. non quod non habeant aliquam modulorum disparitatem, quam cantus necessariò solet includere, sed quod desit illis aucupium gratissimæ varietatis, qua pro argumentorum dissimilitudine suam nauis oratores perspergunt actionem.

Itaque, si narratiunculam quandam in submissò genere dicendi cantores percurrant, vbi

minimè affectatus requiritur pronuntiationis lepos, insurgunt, inclamant, cantant, nec alio tenore dicunt, *fer vinum, fer aquam, o puer, vel, nam postquam venit hic ad balneas, cepti defricari, quam, O Cheronka perniciosus aget is transfuga ad Barbaros Booriatigemiscite Heroum anima, ad Plataas vici sumus.* Deinde quicquid dicunt, tanta voce, tantaque contentione spiritus pronuntiant, vt ægrè possent submittere, & in exilem sonum deflectere possint, sed vox semel incitata, quasi effrenis Numidarum equus ruit, & nulla moderatione temperatur.

Accedit inter eosdem semper limites subsultans quidam puerilis tonus, quo vox in alijs muliebriter frangitur, in alijs perquam febiliter vllulat, ad summum totam pronuntiationem corrumpit.

Secundum illud quidem est in oratoribus, *Cantus* (vt ait Quintilianus) & inutile vitium, fœdum propter inflexiones muliebres, & vllulationes: inutile propter frigus, & fructus inopiam. Nihil magis officit persuasioni, nihil minus afficit nauum auditorem, nihil vno oratore indignius.

Quare, quicumque hanc agendi rationem sequantur, paucis fortasse mulierculis, & auribus valde plebeijs placent, à viris prudentibus, non secus ac declamatores pueri audiuntur, qui nec delectare, nec prodesse possunt.

Quamquam evenit sæpè, vt istud, quicquid est vitij, tum sanctitatis, tum doctrinæ virtutibus nonnulli sacri Oratores tegant; tamen si hanc eloquentiæ maculam eluerent, longè gratior eorum, addo etiam vtilior in publicum maneret oratio.

Radix vt plurimum huius mali pullulat in scholis, in quibus pueri rebus tragicis, & grandibus assueti, quæ vocis contentiones, & inflexus desiderant, rati omnia eodem tenore pronuntianda, & in hac vocis infractione pulchritudinem quandam extare eloquentiæ, res ciuiles, minutas etiam plerumque, vel festiuas; eodem spiritu dicunt, & pronuntiant, videre est etiam adulescentulos in infimis scholis delitescentes, (ita dulcium vitiorum illecebra trahit imitatores;) Despauterianos versus recitare, non secus, ac si Miloniana perorationem, aut priami eadem, aut Niobes lachrymas declamarent.

Hoc demùm vitium in theatris alitur, vbi

torui, & furiosi, & vllulantes, & ad insaniam vsque.

Cantus
appellatur
Caricum
vitium.

Sud. &
Tab. l. 11.

Cantores
non habent
voci varietatem.

Radix
ortus
can-

Educatio
cantus.

Iii: 3;

vsque

vsque ad nos visuntur, quæ dum apud imperitum populam, quæ istis rebus palcitur, habeant aliquid iucunditatis, è scena transeunt, non modo in oratorum pulpita, sed in ipsas concionatorum cathedras, ex quo latius in dies blandum serpit malum.

Qua igitur ratione hæc pronuntiatio tam peruersa euelli possit: hac, opinor, si pueri primum rebus submissis, & humilibus rotundè pronuntiandis assuescant, nec statim ad tragicas illas nantias, aut furores etiam procurant.

Remediū aduersus cantum.

Deinde, si sentium eorum, quæ recitant, maturè animaduertant, interdum etiam vernacula, non illa inflata, & tragica, sed grauiā, & sedata pronuntient. Præceptores bene monentes audiant, sua etiam vitia in alijs recognoscant.

Postremò, vbi iam ad illos palæstræ motus aptiores, & magis compositi fuerint, in orationibus exerceantur. quæ varios motus, ac vocis inflectiones admittant; vt quid submisse, ac leniter, quid festinè, quid atrociter, quid sedatè, quid concitatius dicendum videant, è quibus pronuntiationis grata comparatur varietas.

Pronuntiationis exilis siccitas fugienda.

Neq; vero, cum tantopere cantus exagitur, in eorum sectam transeundum est, qui dum Scyllam fugiunt, in Charybdin incidunt: Dum enim sibi persuadent cautionem esse ab oratore alienam, in exilem quandam deueniunt pronuntiationis siccitatem quotidiano sermone simillimam, quam iure reprehendit Quintilianus: oportet enim esse aliquid in actione nitoris, & curæ, quod qui penitus euellere student, corrumpunt eloquentiam. Maximè verò illud apparet in floridis argumentis, vt in ipsa Poëmatum recitatione, in qua, qui pueros in eam conantur adducere seueritatem, vt naturaliter, quod aiunt, pronuntiant, non solum quicquid in ea ætate est, rotunt gratiæ, & iucunditatis, sed eorum actionem absurdam, exilem, languidam, & penè senilem faciunt, vt præ istis iam cantores deserti, & benè fortunati videantur. Quis enim eum ferat, qui istos versus humiliter pronuntiet.

Serer tonantis (hoc enim solum mihi Nomen relictum est) semper alienum Tonem, Ac templa summi vidua deserti ætheris, Locumq; celo pulsa, pellicibus dodi. Non secus, ac si Dauus aliquis dicat, Here saluo, aut Phœdria secum. Dum rus eo cepti egomet, mecum inter viam, Ita vt sit vbi, quid in animo est molestia Aliam rem ex alia cogitatio.

(Quamquam, & hæc etiam aliquid artis desiderant) planè ridiculi sunt: qui ita pronuntiant, nec vident M. Tullium hoc genus improbasse, qui dixit in oratione, *cantum esse aliquem subobscuriorem*, artificiosos scilicet vocis flexus subindicans, quos, qui omnino reijciunt, dum se artificiosa dicunt improbare, fruuntur tanè sua persuasione, sed cæterorum labori dent veniam, qui nihil credunt esse perfectum, nisi vbi natura cura iuuatur.

Cantus in oratione subobscurior esse debet.

De alijs pronuntiationis vitijs.

De Coccyfino, Brancho, Suspirijs, Blæsanæ.

CAPVT V.

Alia sunt pronuntiationis vitia, & ea quamplurima, inter quæ Coccyfinus, Branchus, Suspiria, & Blæsanæ res pios numerantur.

Coccyfinus sit, cum vox supra vires vigetur, vnde & suffocata sæpe, & maiore nisu, minus clara est, & interim elisa in illum sonum erumpit, cui Græci nomen ab imenato galorum cantu dederunt. Quale autem illud sit, apparet ex Iulio Polluce, qui *κοκκυσίαν* galicis tribuit, ex autoritate Demosthenis, & lux lib. 5. Hyperidis, *ὑπερίδης ἡ κοκκυσίαν ἀπὸ τῶν γαλιῶν ἀλεξίφρονων κοκκυσίαν ἐπιπύον.*

Branchus, siue *βράγχος* est longus, & plenus, & clarus satis spiritus, non tamen firmæ intentionis, ideoque tremulus, vt corpora, quæ aspectu integra uerius parum sustinentur, vt ait Fabius, cuius etiam vitij meminit Pollucis Onomasticon, & *βράγχωδον φωνὴν* nominat.

Fabius l. 11.

Suspiriosus alij sunt, qui spiritum cum stridore per raritatem dentium non recipiunt, sed resorbent: sunt qui crebro anhelitu, & introtorsum etiam clare sonante inuentur iumenta opere, & iugo laborantia: Quod affectant quoque, tanquam inuentionis copia vigeantur, maiorque vis eloquentiæ ingruat, quam quæ emitti faucibus possit: Est alijs concursus oris, & cum rebus suis coluatiatio: Jam tussire, & expuere crebro, & ab imo pulmone pituitam trochleis adducere, & oris humore proximos spargere, & maiorem partem spiritus in eloquendo, per nares effun-

Pronuntiationis vitia.